

Werk veilig.
Houd plezier.
Kijk vooruit.

Preventiezorg in de bouw

Bij werkdruk en stress

Disclosure

Geen (potentiële) belangenverstrengeling

- Geen relevante relaties
- Geen sponsoring of onderzoeksgeld
- Geen honorarium of andere vergoedingen van relevante relaties
- Geen aandeelhouder
- Geen andere financiële belangen

Inhoud presentatie

- De bouwnijverheid
- Hoe werkt bedrijfsgezondheidszorg in de bouw
- Het cao-pakket preventiezorg
- Preventiezorg bij werkdruk en stress

De bouwnijverheid

Bedrijven, werknemers, arbeidsrisico's

Bedrijven en werknemers

De bouw versus de Bouw & Infra en Afbouw

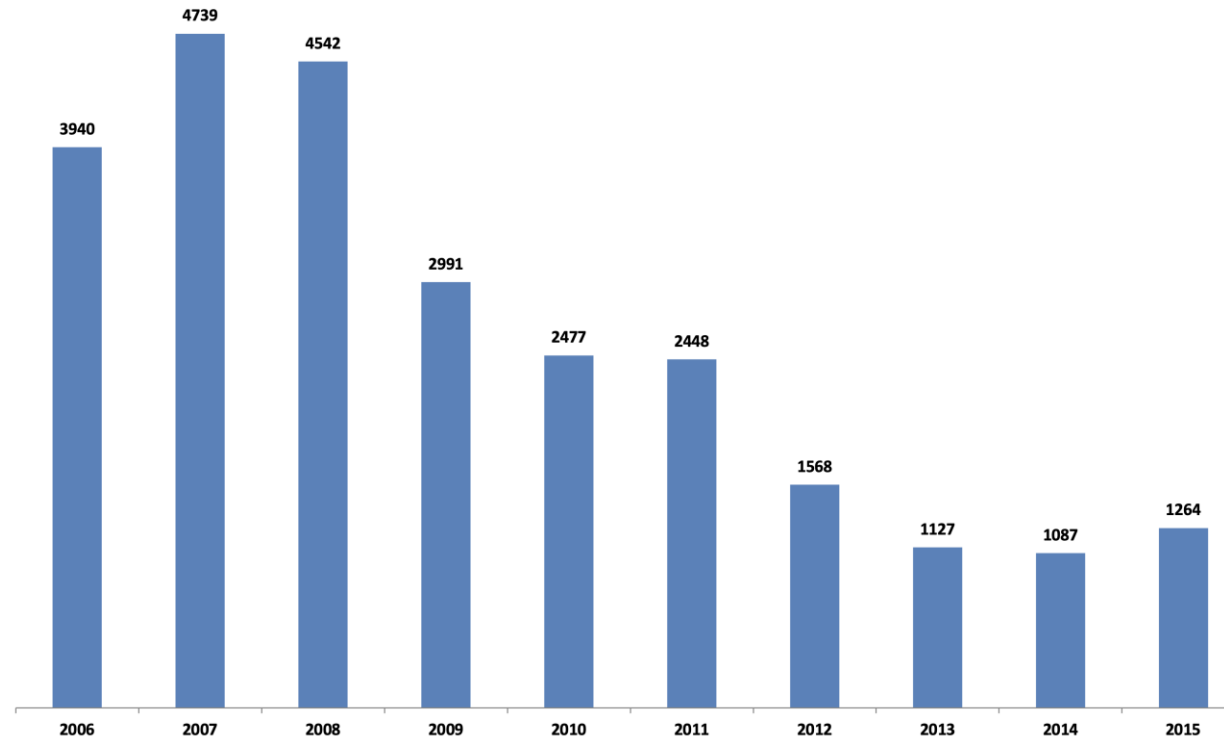
- 450.000 werknemers, zzp-ers en uitzendkrachten (CBS)
  - Arbeidsmigranten...?
- Ongeveer 10.000 bedrijven en 125.000 werknemers
  - 90% bedrijven <25 werknemers = 40% populatie
  - 165 bedrijven >100 werknemers = 30% populatie
  - 23% werknemers is 55+ (6% in 1995)
  - 89% is man
- Beroepen, CAO versus UTA
  - Timmerman, vakman GWW, metselaar, machinist (n=127)
  - Uitvoerder, werkvoorbereider, administratie (n= 25)
- Economie en (arbeids)markt

De sector Bouw & Infra past binnen de SBI-code F
Bouwnijverheid en omvat de volgende SBI-codes:

- 4110 Projectontwikkeling
- 4120 Algemene bouw
- 4211 Wegenbouw-, stratenmakersbedrijven
- 4212 Aanleg van spoorwegen
- 4213 Bouw van viaducten en tunnels
- 4221 Buizenleggers
- 4222 Kabelleggers
- 4299 Overige civieltechnische bouw
- 4311 Sloopbedrijven
- 4312 Grondverzetbedrijven
- 4313 Proefboorbedrijven
- 4391 Dakbouwbedrijven
- 4399 Overige gespecialiseerde bouw.

Economie en arbeidsmarkt

Intredekeuringen

Bron: Arbow, 2016

Handwerk, ambachtswerk

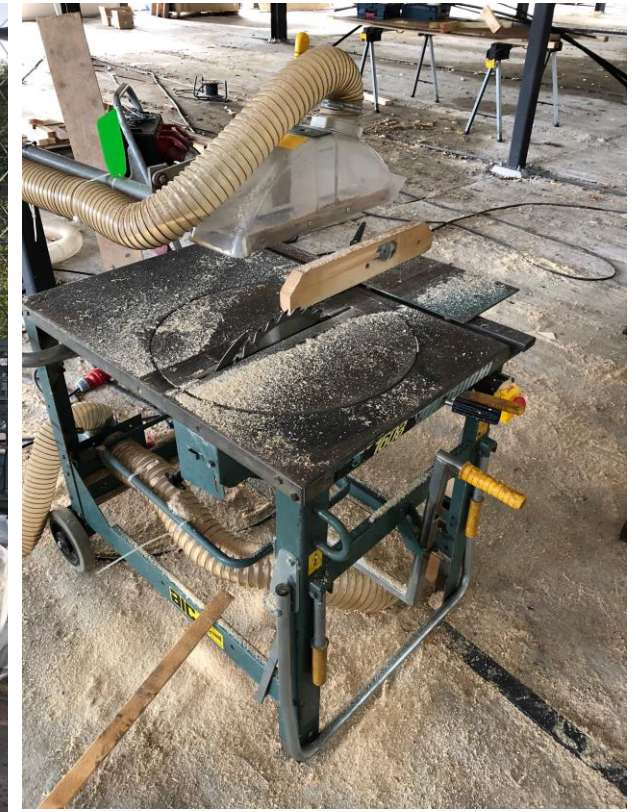
Foto's uit Canon BGZ, Volandis

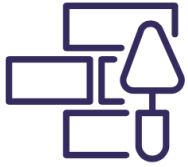
Arbeidsrisico's zijn niet verdwenen

Foto PUR-spuiter, Cobouw

"De bouw staat bekend als een traditionele sector zowel op het gebied van technologisering als op het gebied van mens en organisatie."

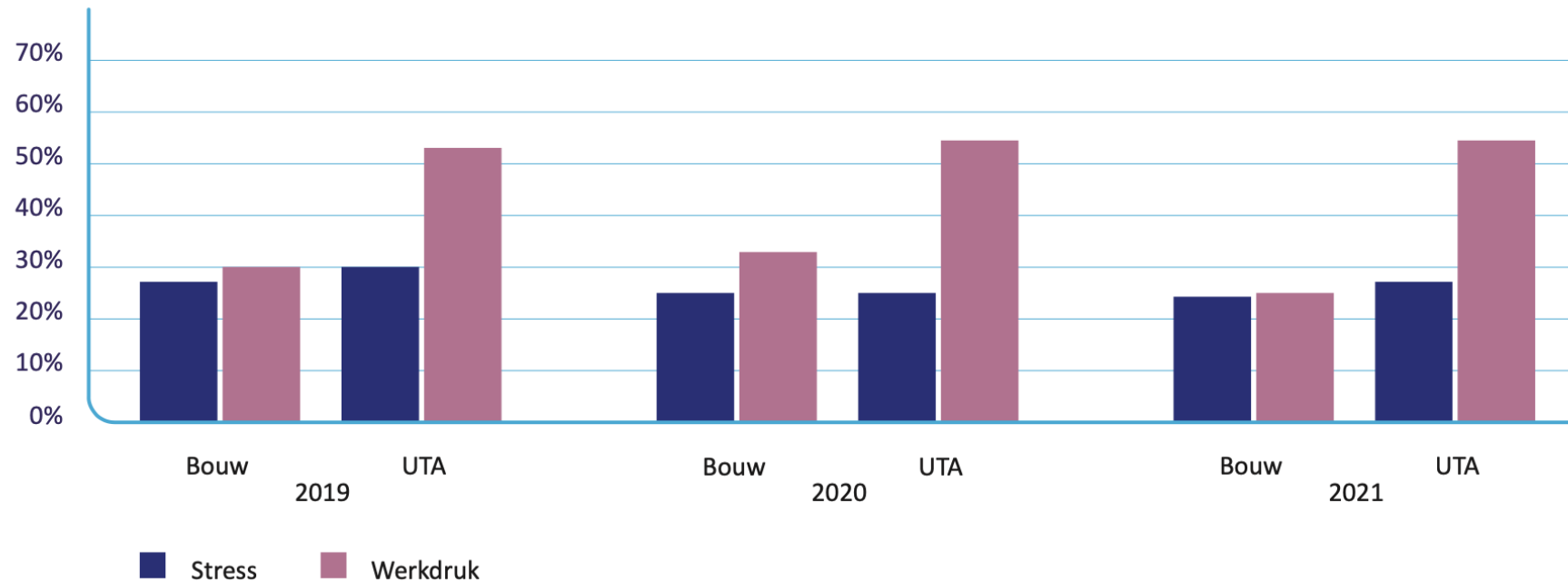
- Bronaanpak
- AH-strategie
- A-bladen

Ziekteverzuim in de bouw

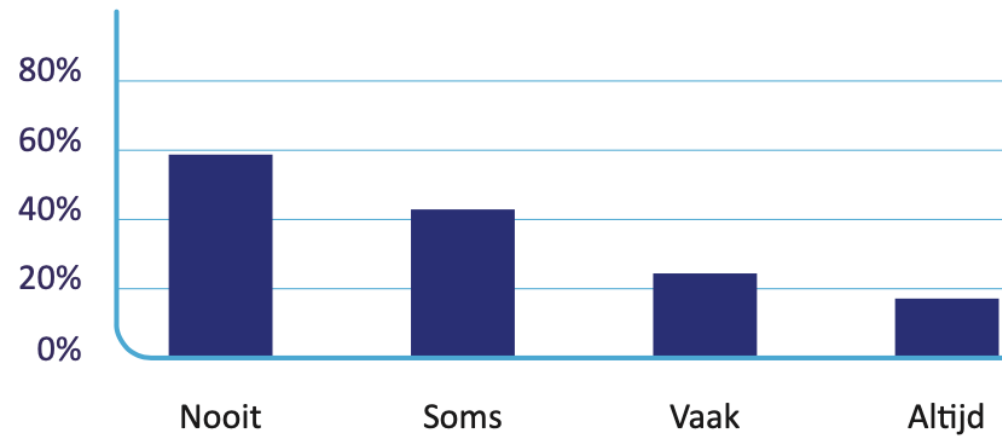
- Na corona stijgt verzuim licht, in 2022 naar 4,8%
- 2023, eerste kwartaal
  - 18% verzuim = psychisch
  - 12% verzuim = stressgerelateerde diagnoses
- 2020 versus 2023, eerste kwartaal
  - 19% meer stressgerelateerd psychisch verzuim

Werkdruk en stress

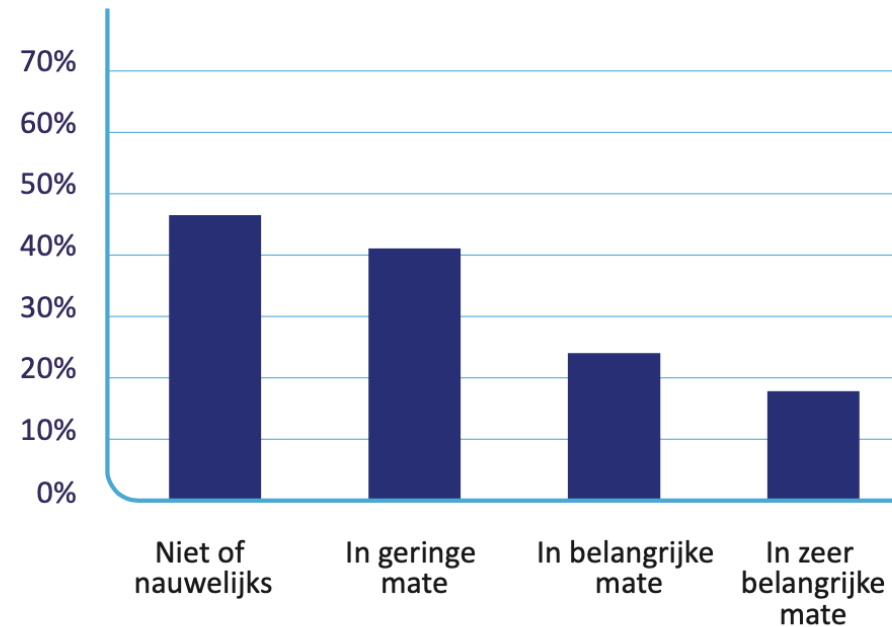
Bron: Vollandis, PAGO data 2019-2021 (bedrijfstakverslag)

Ervaren stress: goed georganiseerd werk ...

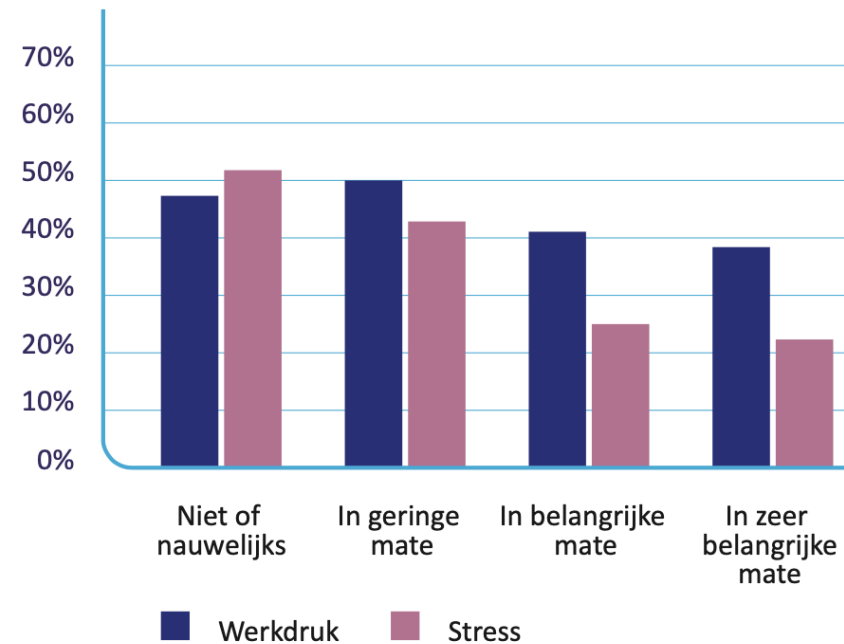
Bron: Vollandis, PAGO data 2021

Ervaren stress: LG kan conflicten oplossen...

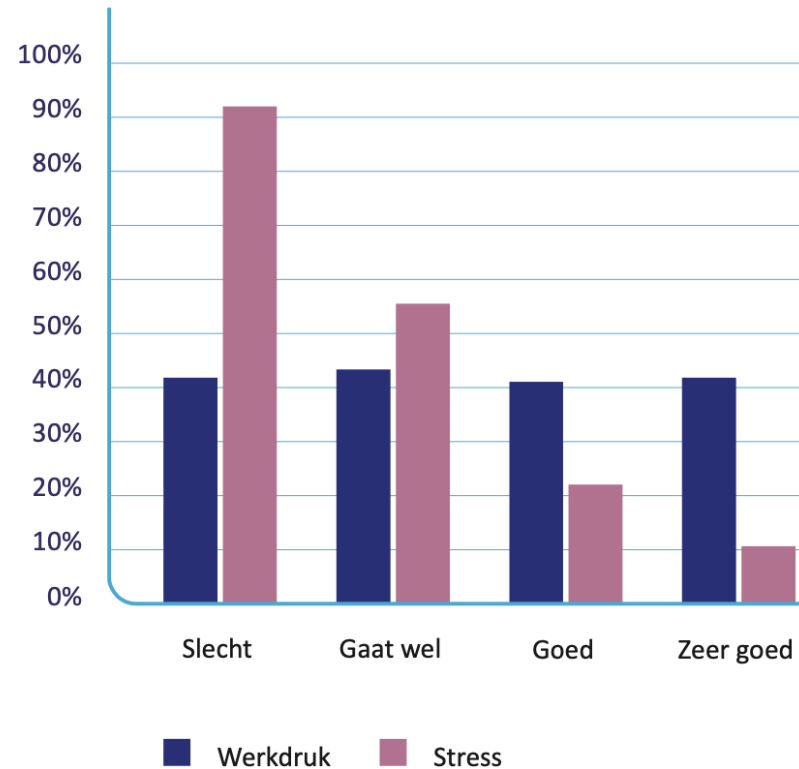
Bron: Vollandis, PAGO data 2021

Werkdruk en stress naar waardering LG...

Bron: Vollandis, PAGO data 2021

Werkdruk en stress: ervaren gezondheid ...

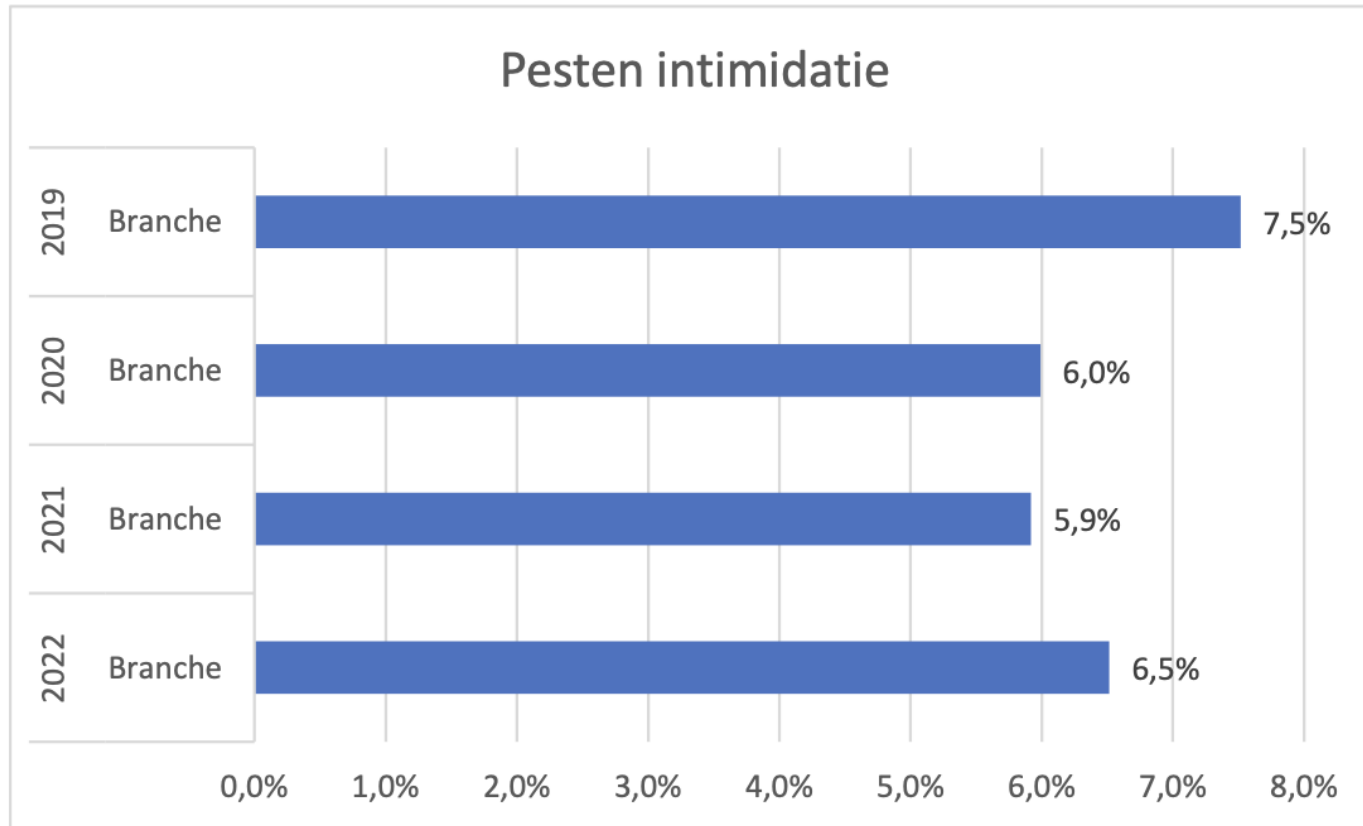
Bron: Vollandis, PAGO data 2021

Psychosociale werkbelasting en leefstijlfactoren

	Slecht ervaren gezondheid	
	OR (95% betrouwbaarheidsinterval)	RERI (95% betrouwbaarheidsinterval)
Gezond gewicht (BMI 19-25), 25-30 en 30+		
Gezond gewicht, lage psychosociale werkbelasting	1.00	
Gezond gewicht, hoge psychosociale werkbelasting	1.45 (1.26 - 1.66)	
Overgewicht, lage psychosociale werkbelasting	1.07 (0.98 - 1.16)	
Overgewicht, hoge psychosociale werkbelasting	1.49 (1.33 - 1.66)	0.03 (-0.27 - 0.22)
Fors overgewicht, lage psychosociale werkbelasting	1.24 (1.19 - 1.38)	
Fors overgewicht, hoge psychosociale werkbelasting	2.13 (1.84 - 2.46)	0.44 (0.11 - 0.76)
Ook hier geen significant versterkend effect van roken, lichamelijke activiteiten en alcohol drinken		Versterkend effect obesitas

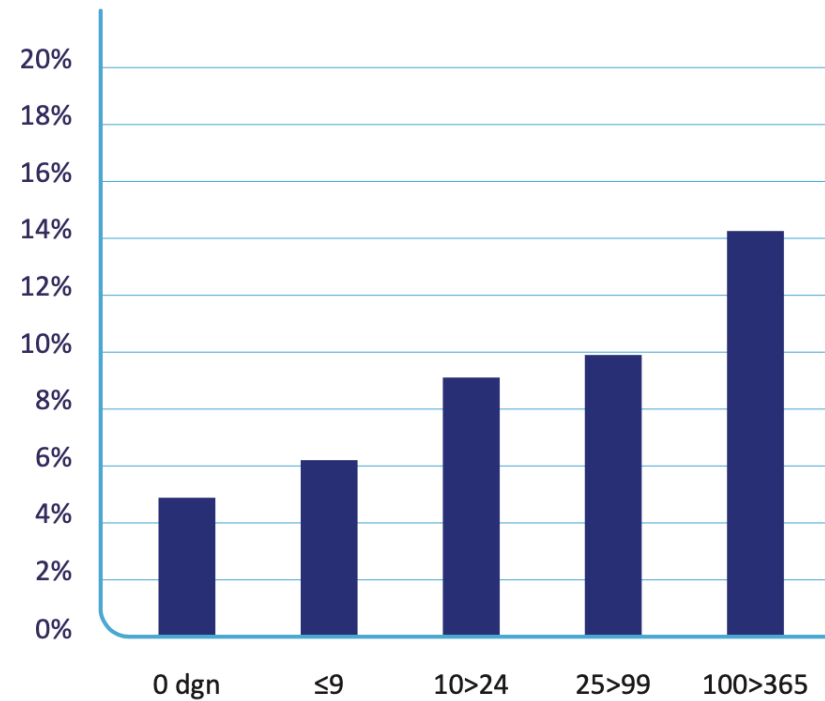
Werknemers met BMI >30 en hoge psychosociale werkbelasting ervaren de gezondheid vaker slecht

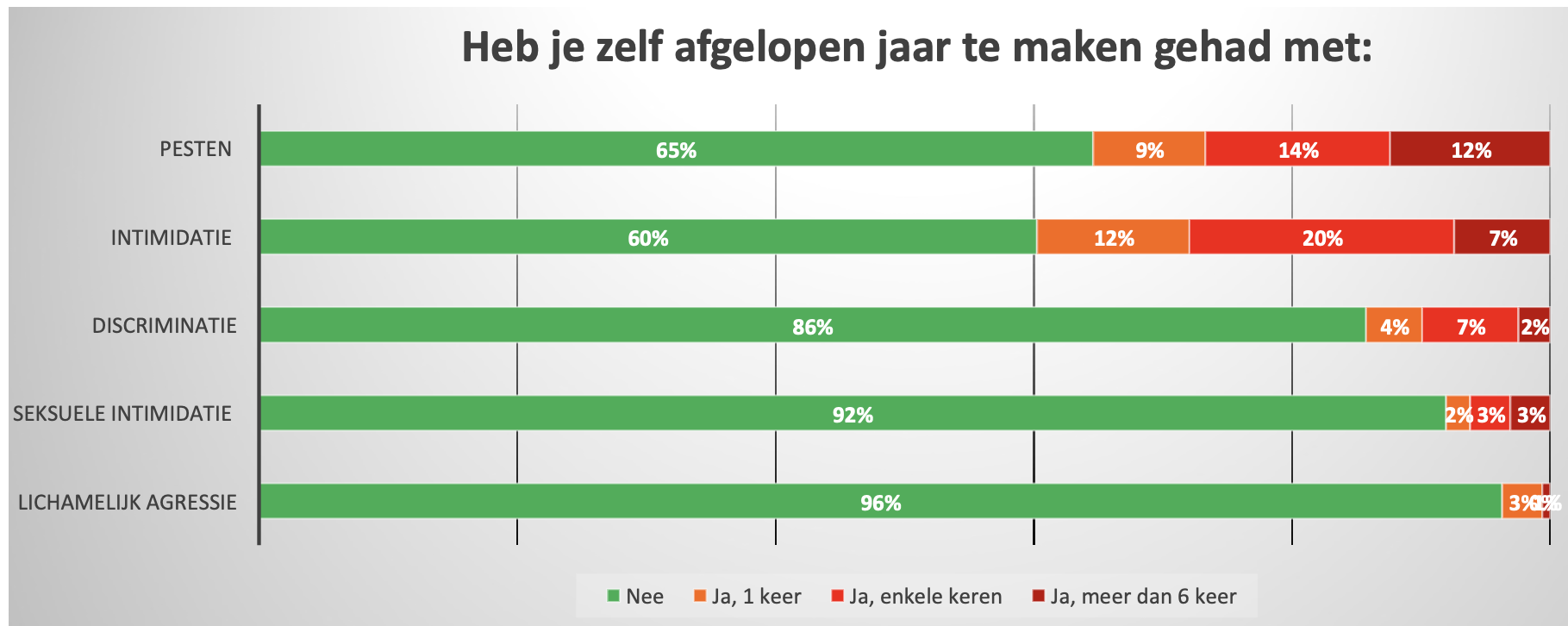
Bron: data Vollandis 2019-2022, deelnemers PAGO

Pesten en intimidatie naar verzuim...

Bron: Vollandis, PAGO data 2021

Enquête FNV Bouw

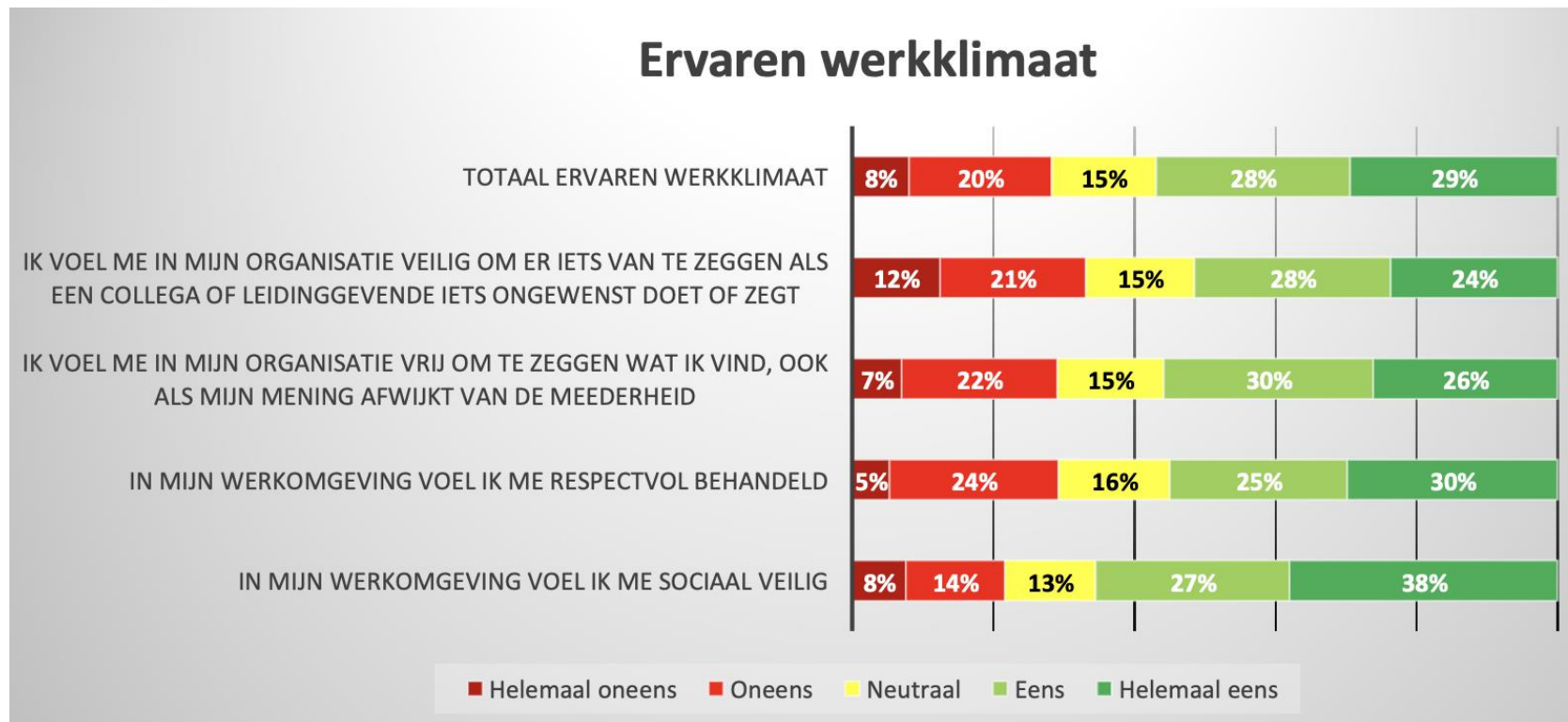

Bron: FNV Bouw, enquête 2023 (volledige deelname, n = 144)

En dan ...

- Welke gevolgen had dit voor de werknemers?
  - 38% ervaart stress
  - 23% gaat minder goed functioneren
  - 11% meldt zich ziek
  - 12% geen gevolg
- Wat gebeurt er dan?
  - 51% niets
  - 79% voelt geen steun van de werkgever
  - 23% overweegt de sector te verlaten

Enquête FNV Bouw

Bron: FNV Bouw, enquête 2023

Ruim 50 jaar BGZ

BG Bouw -> Arbouw -> Vollandis

Hoe werkt dit?

De jaren 60...

Financiële voorspoed, opbouw sociale zekerheid

- Gasbel in Slochteren
- De wederopbouw van Nederland loopt door
- De vrije zaterdag en 2 weken vakantie per jaar
- BedrijfsGeneeskundige Diensten (BGD'n)
- Invoering Ziektewet, WAO

Rotterdam - Amsterdam

Foto Platform wederopbouw Rotterdam (aanleg metro)

Foto Wim van Rossem, Anefo (bouw kantoor GAK)

De werkgevers en vakbonden ...

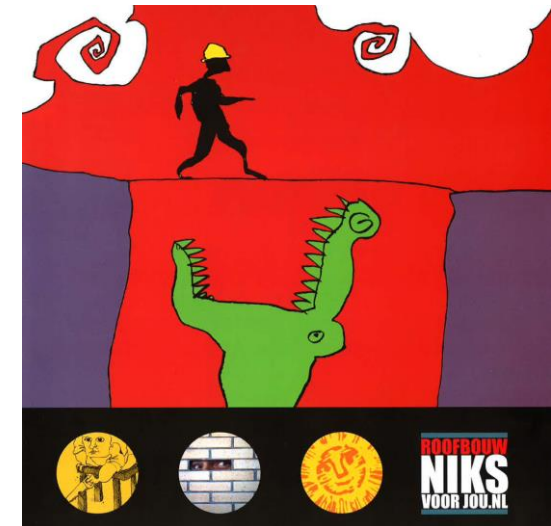
- Zorgen voor kosten Ziektewet
  - 1970: Adviesrapport aannemers 'BGZ in de bouwnijverheid'
- Preventie ongevallen
- Preventie beroepsziekten, hart- en vaatziekten
  - 1972: Stichting 'Bedrijfsgezondheidsdienst voor de Bouwnijverheid'
  - Dienstenpakket, uitvoeringsprocedures, werven en opleiden deskundigen
  - 1980: Bedrijfsgezondheidszorg voor allen in de bouw
  - 1984: studie met TNO 'taak, gezondheid en welbevinden van uitvoerders'

Van de 'BG Bouw' naar 'Arbouw'

Producten en campagnes

- Beroepen surveys > beroepsbeschrijvingen, arbeidsbelasting
- Diverse producten voor werkgevers
  - 1995-2000: cursus voor uitvoerders 'omgaan met werkdruk'
- Automatisering, vanaf 1993 data BGZ
- Voortzetting (wetenschappelijk) onderzoek
  - 2006: campagne 'Roofbouw is niks voor jou'
  - 2014: SKB 'Diagnostische regel werkdruk en stress'
- Loopbaantrajecten

2015-2016 dieptepunt in de bouw...

- Einde Arbouw en Fundeon
- Vollandis, sector- en kennisinstituut van de Bouw & Infra
  - 2016: PAGO + adviesgesprekken duurzame inzetbaarheid
  - 2017: privacywet, datastromen via ZorgTTP
  - 2019: nieuwe PAGO+ vragenlijst, update tool werkdruk en stress
  - 2020: coronaprotocol en ‘helpdesk Corona bouw en techniek’
  - 2022: pilot werkdrukvoorziening bouwplaats, pilot met Gezondeboel en Vitalmindz
  - 2023: preventiezorgportaal, werkdrukvoorziening Afbouw

RI&E

Eenvoudig zelf een RI&E en plan van aanpak maken.

V&G planner

Maak je Bedrijfs Eigen Module (BEM).

Subsidies

Toolboxen

Quickscan

Zitten jouw werknemers goed in hun vel?

Jouw IPZ-pakket

Organiseer je preventiezorg in 10 stappen.

Arbovriendelijke hulpmiddelen

Welke hulpmiddelen helpen jouw medewerkers?

A-bladen

Adviezen

Pisa

Weet exact welke maatregelen je moet nemen om gezondheidsrisico's te...

Cursusportaal

Inzien, aanpassen, inschrijven en toevoegen leermeesters.

Digitaal Skills Paspoort

Weet jij wat je in huis hebt?

Overige instrumenten

Documenten

Preventiegids

Welke ervaren dienstverleners helpen jou op weg?

Arbodienst in de buurt?

Vind een gecontracteerde partij op de kaart van Nederland.

Opleidingen arboprofessionals

BOUW & INFRA PARK
16 november
08:30 - 17:00 uur

Volandis Deskundigendag
STOP! Zet jij de stap?
De stap naar een veilige en
gezonde bouw- en infrasector

Financiering via sectorregelingen

Cao BTER Bouw & Infra...

- Preventiezorg via gecontracteerde arbodiensten
- Loopbaanvoorzieningen
- Scholing
- Onderzoek en ontwikkeling, instrumenten voor werkgevers
- De kosten voor de werkgever?
  - Bouwplaats: 1,5% bruto vaste loon
  - UTA: 0,752% bruto totale loon

Canon bedrijfsgezondheidszorg

Een reis door de tijd vanaf 1861:

- Sociale zekerheid
- Bedrijfsgezondheidszorg en veiligheid in Nederland
- Preventiezorg in de bouw

vollandis.nl/over-vollandis/historie

CAO-pakket preventiezorg

Bouw & Infra, Afbouw

Cao-pakket preventiezorg

- Intredekeuringen en –onderzoeken
- AGO-J: het eerste PAGO voor jonge werknemers
- PAGO: eens per 2 of 4 jaar recht op deelname
  - Gericht op de arbeidsrisico's van regulier werk in de bouw
  - Vollandis: uitvoeringsprocedures en het PZP
- Aanvullende GPO's, voor specifiek werk
- Leefstijlbegeleiding
- Spreekuur bedrijfsarts
- Vervolgconsulten en werkplekbezoek
  - diverse disciplines

Cao Loopbaanvoorzieningen

- Vierjaarlijks: adviesgesprek 'duurzame inzetbaarheid'
- Werkdrukvoorzieningen
  - E-health Gezondeboel
  - Stresscoaching CSR
  - Psychologische hulp Vitalmindz
- 55+ regeling (vierdaagse werkweek)
- Pre-pensioenregeling 'eerder stoppen'

Preventiezorg arbodiensten

arbo
unie

Arbo Unie
Tel. 088 - 272 60 22
[branchecentrumbouw@ar...](mailto:branchecentrumbouw@arbounie.nl)
Lees meer

ArboNed

ArboNed
Tel. 030 - 299 66 55
Vollandis@arbojed.nl
Lees meer

Bouw
&Gezond
Mensen maken het verschil

Bouw & Gezond
Tel. 0523 - 27 29 26
info@bouwengezond.nl
Lees meer

richting

Richting
i.s.m. BOUWMENSEN
Tel. 076 - 523 01 46
info@richting.nl
Lees meer

VECHTSTAD
CONSULTANCY
SPECIALISTEN IN
ARBODIENSTVERLENING

Vechtstad Consult...
Tel. 0523 - 27 29 26
[administratie@vechtstadc...](mailto:administratie@vechtstadc.nl)
Lees meer

arbodienst
medprevent

Arbodienst Medpr...
Tel: 085-0441244
keuringen@medprevent.nl
Lees meer

Samen Gezond Bouwen

Samen Gezond Bo...
Tel. 085-0437280
[info@samengezondbouw...](mailto:info@samengezondbouw.nl)
Lees meer

perspectief

Perspectief
Tel. 0341-438700
info@perspectief.eu
Lees meer

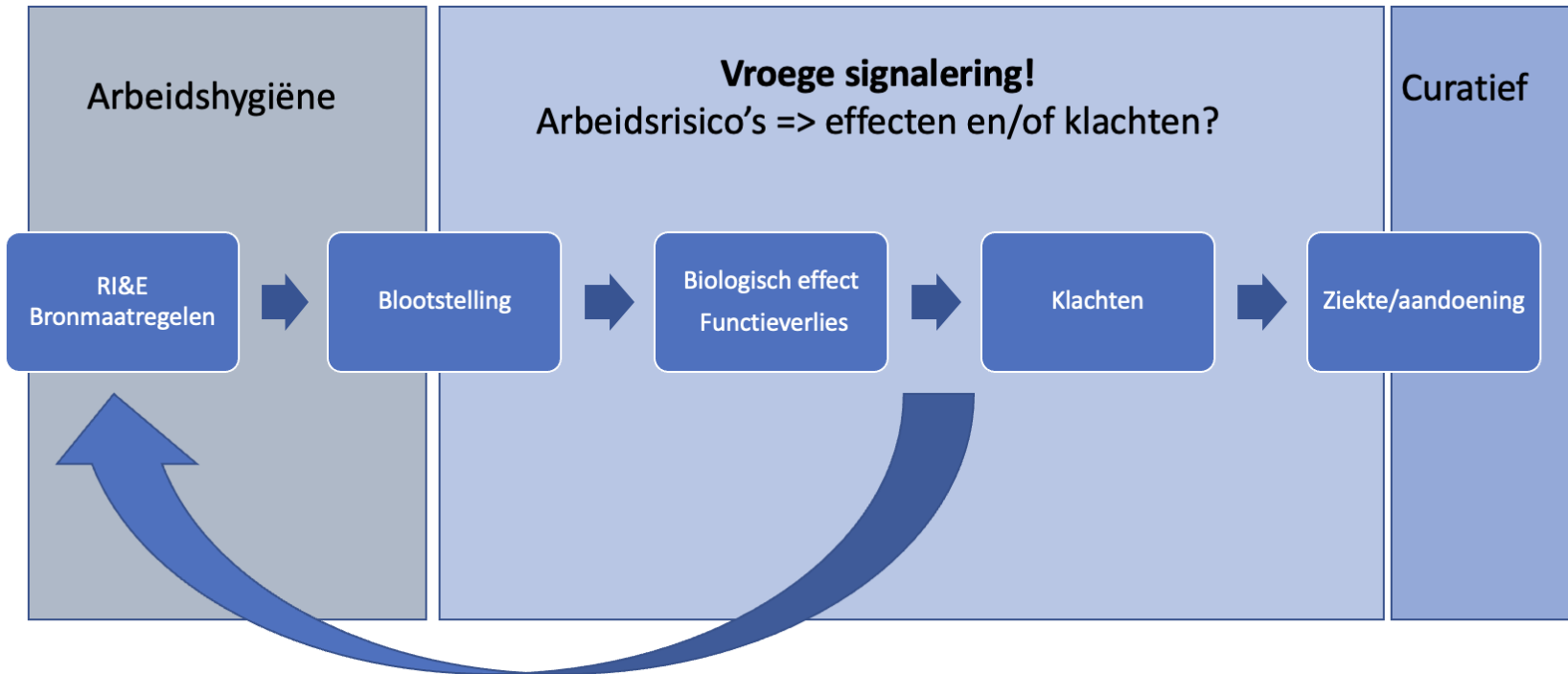
PDG HEALTH
SERVICES

PDG Health Services
tel. 088 - 032 2700
info@pdghealthservices.nl
Lees meer

Niet alles verloopt via sectorvoorzieningen

- Bijstand bij ziekteverzuim
- Bijstand bij de RI&E, V&G-plan, verdiepingen
- Bedrijfsgerichte projecten (inzet arboprofessionals)
- Preventiemedewerkers
- GPO's zijn buiten het PAGO 'kosten werkgever'

Goede preventiezorg ...

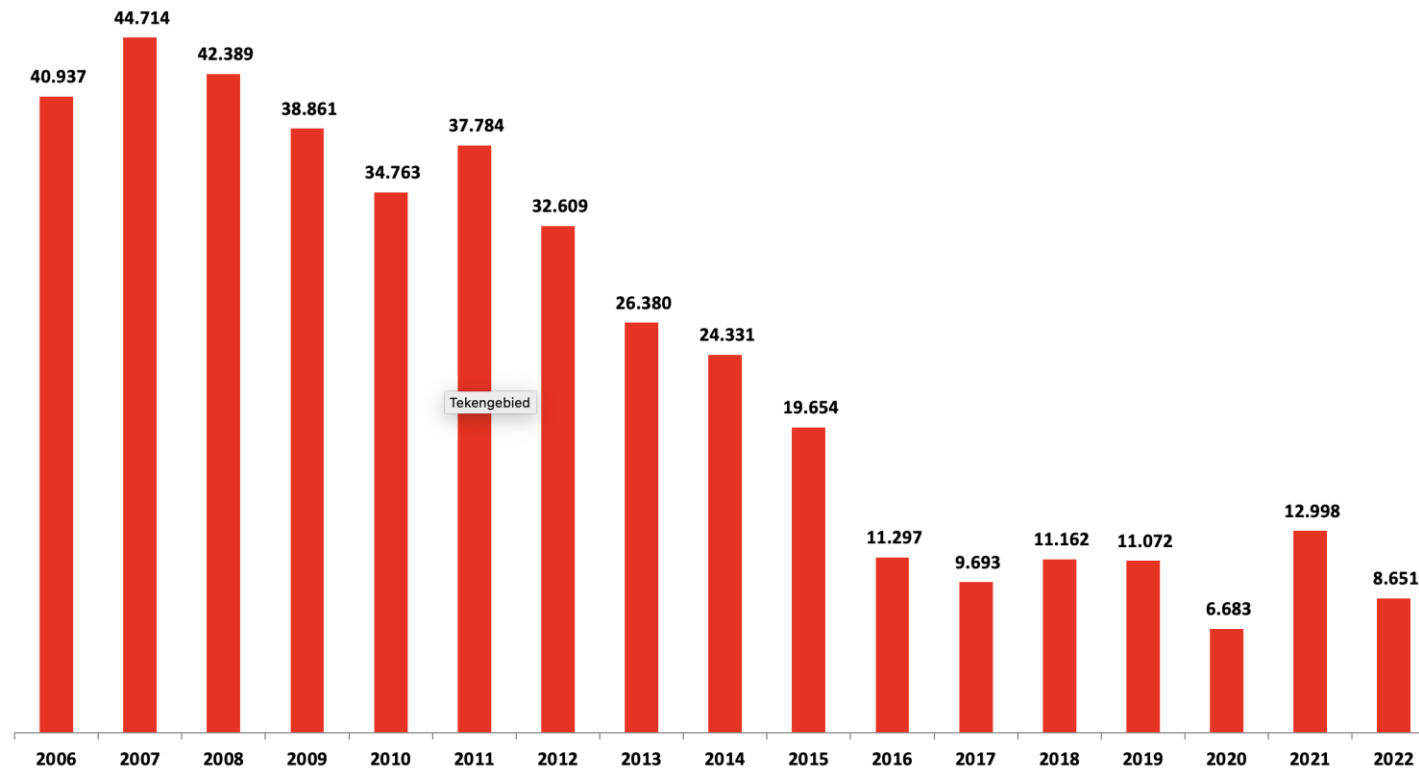

Aantal trajecten werkdrukvoorziening

Bron: IPZ Vollandis, september 2023

Verbeterpunten ...

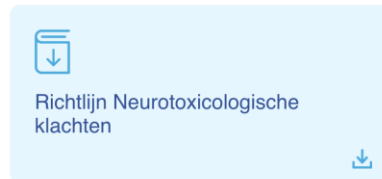
Opkomst PAGO...
Kwaliteit preventiezorg...
Taakdelegatie...
Inzet vervolgactiviteiten...

Bron: registratie PAGO's, Vollandis, 2023.

Preventiezorg bij werkdruk en stress

Richtlijnen sociaal medische advisering

Projectgroep 'zakkaartje'

- Vollandis en extern
  - Barteld Dijkman, A&O-deskundige
  - Fred Boots, bedrijfsarts
  - Kees Geelen, bedrijfsarts
  - Iris Gunther, arboverpleegkundige
- Feedback van experts
  - Hans Heeres, GZ-psycholoog
  - Rob Hoedeman, bedrijfsarts
  - Frederieke Schaafsma, bedrijfsarts

Doelstellingen, wensen professionals

- Compact praktisch hulpmiddel (bedrijfsartsen)
- Vroege signalering, hulp via preventiezorgportaal (allen)
- Samenwerking (adviseurs duurzame inzetbaarheid)
- Bronaanpak (deskundigen Vollandis)
- Goede zorgpaden, geen wachttijden (preventiezorg Vollandis)
- Geen financiële drempels (preventiezorg Vollandis)
- Kwaliteit van het werk, rol leidinggevende (deskundigen Vollandis)

volandis.nl

Werk veilig. Houd plezier. Kijk vooruit.

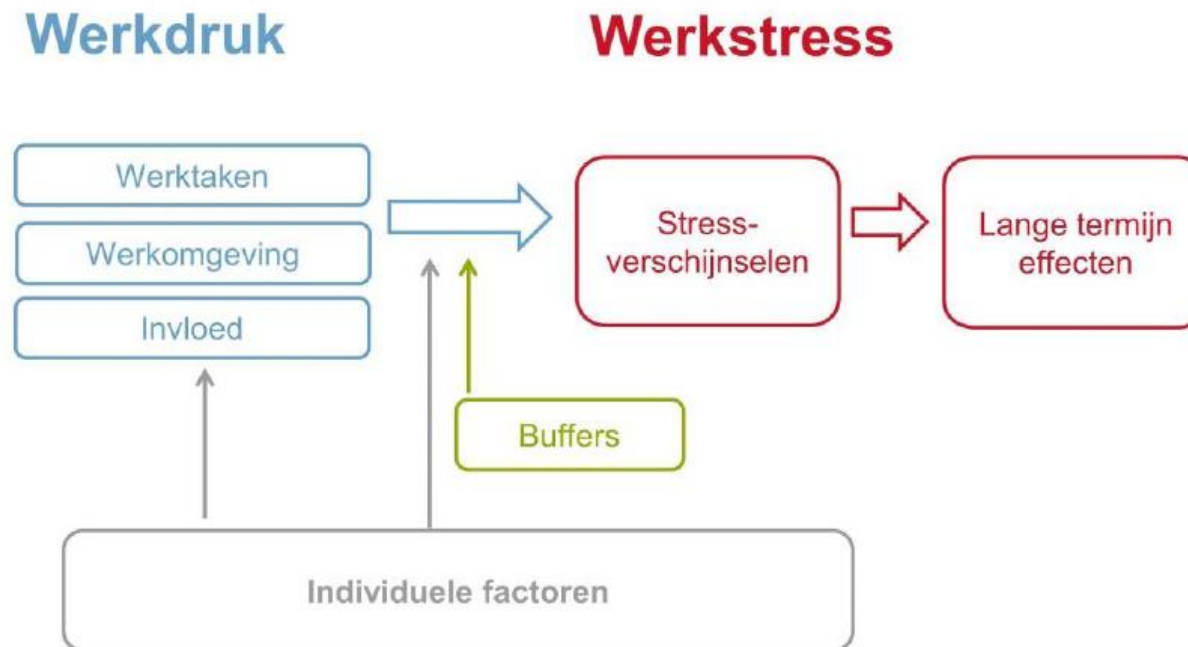
Werkwijzer Preventiezorg

Werkdruk en stress

Model TNO

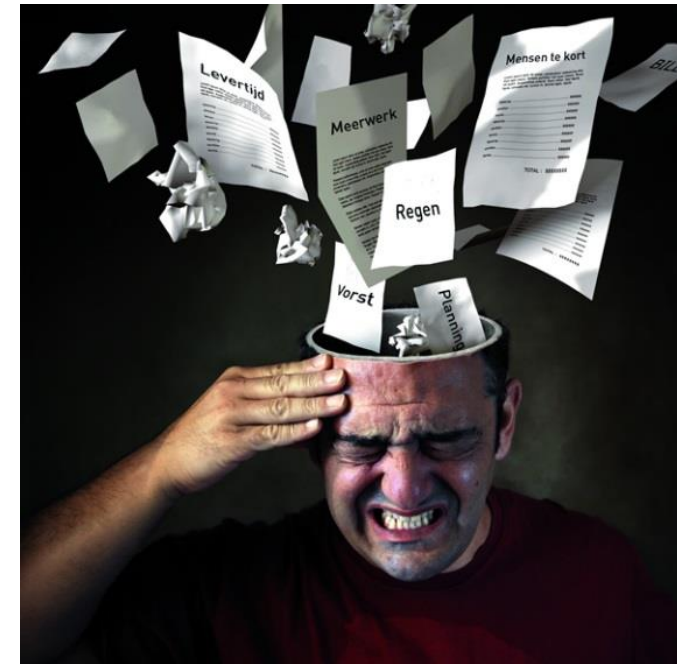
Het 6-stappenplan van onze werkwijzer

1. Van signaal naar diagnostiek
2. Verdieping diagnostiek
3. Vaststellen diagnose of werkhypothese
4. Het actieplan
5. Uitvoering actieplan
6. Bronaanpak

Stap 1: signalering

- Kennismaking werknemer (en bedrijf)
- Eerdere informatie?
- Info uit PAGO
  - Signaal uit diagnostische regel?
  - Leefstijl, biometrie
  - Relevante items vragenlijst
- Gesprek, verdieping
  - Denk aan disfunctioneren, mantelzorg, schulden ...
  - Pas op: gehoor, CVRM, OSA, overgang

Diagnostische regel werkdruk en stress

- Werktaken, werkomgeving, invloed
- Algemene stressklachten en vermoeidheid, vitaliteit
- Buffers en overige stressoren, psychisch ziek? (info)

STRESSVERSCIJNSELEN >

	Laag	Verhoogd	Sterk verhoogd
WERKDRUK <	Laag	geen actie	preventie / curatie
Verhoogd	geen actie	preventie	preventie / curatie
Sterk verhoogd	preventie	preventie / curatie	preventie / curatie / doorverwijzen

Stap 2: verdieping diagnostiek

- Gesprek adviseur duurzame inzetbaarheid
  - Uitdiepen werk, JD-R model, copingstijl...
- Vervolgconsult (met huiswerk)
  - 4DKL vragenlijst (angst, somatisatie, depressie)
  - Capability (werkwaarden)
  - Persoonlijk huiswerk
  - Analyseer, stel verdiepende vragen (JD-R model)

Stap 3: stel diagnose of werkhypothese

- Geen psychische klachten
- Spanningsklachten (P109)
- Stressgerelateerde stoornis (overspannen P619)
- Stressgerelateerde stoornis (burnout P611)
  - Verzuim? Huidige zorg? Werkfactoren?
- Psychopathologie (licht, ernstig)
- Somatische diagnoses, andere probleemgebieden
  - Schulden, verslaving, arbeidsconflict, ongewenst gedrag

Stap 4: het actieplan, naar diagnose

- Met collega's bouwteam arbodienst
  - Vervolgconsulten en werkplekbezoek, diverse disciplines
- E-Health Gezondeboel
- Verwijzing stresscoaching CSR
- Verwijzing psychologische hulp Vitalmindz
  - In uitwerking: aanvulling driegesprek psycholoog
  - Vul zo nodig aan met werkplekbezoek
  - Pas op: geen dubbele zorgtrajecten

Stap 4: vervolg ...

- Ernstige psychopathologie (psychiatrie)
  - Leg contact met de huisarts
- Somatisch:
  - Richtlijnen NVAB, NHG e.d.
- Financiële problemen (schulden)
  - Social support Bouwend Nederland (cao Bouw & Infra), vakbonden, www.geldfit.nl
- Verslavingsproblematiek
- Ongewenst gedrag, arbeidsconflict
  - Werkplekbezoek, E-health, vervolgconsult, externe vertrouwenspersoon bouw

Stap 5: uitvoering actieplan, € via Vollandis

- Vervolgconsulten, werkplekbezoek
  - Diverse disciplines, gesprekshulpmiddel, info werkgever in MijnVollandis?
- E-health Gezondeboel
  - 24 opties: mentaal, stress, werk, leefstijl, levensfasen, vaardigheden, sociaal
  - Werknemer maakt eigen account, geen wachttijd, geen rapportage
- Stresscoaching CSR
  - Start 1 week, intake, 5-10 sessies, 2x rapportage aan bedrijfsarts
- Psychologische hulp Vitalmindz
  - Start 1 week, intake, oplossingsgerichte therapie, 2x rapportage aan bedrijfsarts
  - Mogelijkheid doorverwijzing B-GGZ **mentaalbeter**

Verwijzingen bij ziekteverzuim

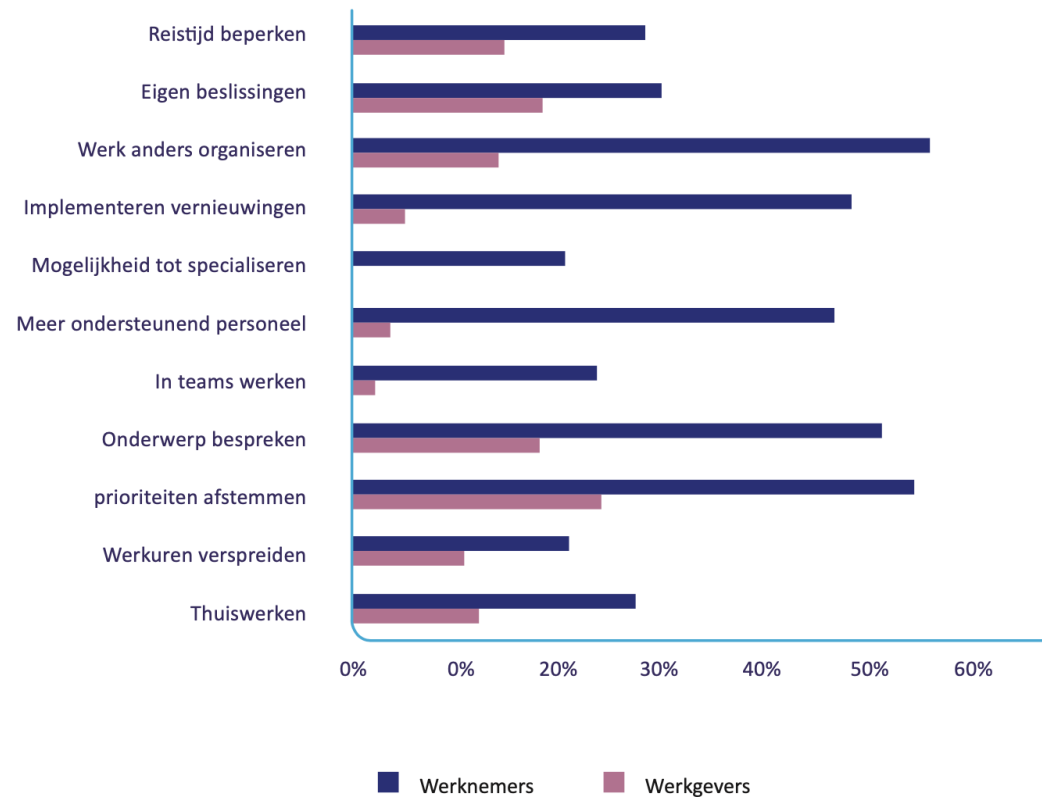
- Intake: 29% verzuimt in de periode 2015 – 2023
- Aandeel verzuim stijgt. Doel werkwijzer = vroege preventie!
- Cijfers huidige jaar:
  - Psycholoog Vitalmindz
    - 42% BP
    - 13,3% UTA
  - Stresscoaching CSR
    - 43% BP
    - 21% UTA

Stap 6: bronaanpak

- Het werkplekbezoek
  - Bouwplaats? Bereid je voor ...
  - Oplossingsgerichte preventieve aanpak
  - De rol van de leidinggevende en de werkgever
- Advies en hulp aan de werkgever
  - Werk samen met de A&O-deskundige (kosten werkgever)
- Evalueer de voortgang!

Wensen werknemer – verwachting werkgever

Bron: enquêtes, Economisch Instituut voor de Bouw, 2019.

Bronaanpak: de kernpunten

- Verbetering organisatie van het werk
  - Leidinggevende, directie/management, teamleden ...
- De steun van de leidinggevende
  - Luisteren, open houding
  - Samenwerken aan oplossingen
  - Waardering uiten
- Aandacht en acties bij ongewenst gedrag

"Een vervolcontact na afronding van een interventie is waardevol voor de werknemer, maar ook voor jou als arts. Heeft de interventie effect gehad? Was de verwijzing naar de juiste zorgverlener?"

Take home messages

- Let op vroege signalen (alternatief: hand-out, excel)
- Wees nieuwsgierig, vraag door
- Plan vervolgacties, werk samen en/of verwijst
- Bezoek de werkplek
- Zet in op bronaanpak!
- Werk samen met de A&O-deskundige

Vragen, discussiepunten?

Werk veilig.
Houd plezier.
Kijk vooruit.

Bedankt voor je aandacht!

f.boots@volandis.nl

**Woning
Bouwers**

